

USNESENÍ

Výboru pro práva dítěte

ze dne 22. března 2021

Výbor pro práva dítěte

- 1) **v y j a d ř u j e** znepokojení nad revizí RVP ZV z ledna 2021, která je v rozporu s vládními strategiemi v oblasti práv dítěte a prevence a ochrany před násilím na dětech a
- 2) **d o p o r u č u j e** ministrovi školství, mládeže a tělovýchovy, aby bez zbytečného odkladu provedl revizi RVP ZV tak, aby došlo k:
 - **zařazení tématu kybernásilí, kyberšikany a sexuálního násilí v kyberprostoru mezi učivo v RVP ZV;**
 - **posílení důrazu na témata lidská práva včetně práv dítěte, respekt k rozmanitosti a sexuální výchova v RVP ZV,****a to až na úroveň očekávaných výstupů učiva.**

Odůvodnění

V lednu 2021 schválilo MŠMT revizi rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále jako „RVP ZV“).¹ Účinnost revize nabude 1. 9. 2021. Revize RVP ZV reaguje na digitalizaci společnosti a potřebu zvýšit schopnost žáků a žákyň orientovat se v digitálním prostředí.

V souvislosti s provedenou revizí Výbor upozorňuje na následující dva problémy:

- A. Revize RVP ZV nereaguje dostatečně na rizika spojená s užíváním digitálních technologií a nevybavuje žáky a žákyně odpovídajícími kompetencemi, a to zejména ve vztahu ke kyberšikaně, sexuálnímu násilí v kyberprostoru a dalším formám zneužívání a rizikového chování v kyberprostoru**

Do RVP ZV doplněn cíl „pomáhat žákům orientovat se v digitálním prostředí a vést je k bezpečnému, sebejistému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti a občanského života“. V návaznosti na výše uvedený (doplněný) cíl byla do RVP ZV doplněna nová kompetence – „kompetence digitální“, která mj. konstatuje, že na konci základního vzdělávání žák/žákyně ovládá běžně používaná digitální zařízení, získává a kriticky posuzuje data, vytváří a upravuje digitální obsah, reflektuje rizika využívání digitálních technologií a předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat s dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních. V rámci revize RVP ZV byla také doplněna vzdělávací oblast „Informatika“, která nahradila stávající vzdělávací oblast „Informační a komunikační technologie“. V rámci popisu této vzdělávací oblasti je zdůrazněno zaměření na rozvoj informatického myšlení a porozumění základním principům digitálních technologií. Rizika spojená s využíváním digitálních technologií a otázka bezpečnosti pohybu v digitálním prostoru je v popisu vzdělávací oblasti řešena jen velmi okrajově, a to následující větou „Součástí je i bezpečné zacházení s technologiemi a osvojování dovedností a návyků, které vedou k prevenci rizikového chování.“

Na úrovni očekávaných výstupů na 1. stupni je téma bezpečnosti a rizik digitálního prostoru řešeno pouze výstupem „dodržuje bezpečností a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi“ v části „Digitální technologie“, přičemž z následného popisu vyplývá, že bezpečnost je chápána především ve vztahu k zabezpečení uživatelských účtů (nastavení hesel). Na 2. stupni pak obsahuje revize RVP ZV také jen jeden výstup ve vztahu k bezpečnosti pohybu v digitálním prostoru: „dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby

¹ RVP ZV v aktuální verzi je dostupný [zde](#)

minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení“. Z popisu výstupu je patrné, že rizika zneužití dat jsou spatřována především ve vztahu k nebezpečným aplikacím, zabezpečení digitálních zařízení a dat (práce s hesly, aktualizace, firewall apod.). Na úrovni výstupů učiva 1. i 2. stupně tak nejsou žádným způsobem reflektována témata spojená s kyberšikanou, sexuálním násilím a dalšími formami zneužívání v kyberprostoru.

České výzkumy dlouhodobě ukazují, že téměř polovina žáků a žákyň se stala obětí kyberšikan, 1/3 žáků a žákyň se věnuje sextingu a dvě třetiny se vystavují na internetu rizikovému chování. Více než čtvrtina žáků a žákyň obdržela od jiného (neznámého) uživatele či uživatelky internetu nabídku na setkání v reálném světě. Z pozvaných na schůzku dorazilo téměř 70 % dětí.² Revize RVP ZV tak dostatečně nereaguje na rizika spojená s užíváním digitálních technologií a nevybavuje žáky a žákyně odpovídajícími kompetencemi. Otázky spojené s kyberšikanou, sexuálním násilím v kyberprostoru a rizikových chování na internetu řeší jen okrajově a na úrovni výstupů učiva se jim nevěnuje vůbec.

B. Revizí RVP ZV došlo k výraznému oslabení důrazu na vzdělávání v oblasti lidských práv včetně práv dítěte, mezilidských a partnerských vztahů a sexuální výchovy.

Revizí RVP ZV byla odstraněna témata týkající se lidských práv včetně práv dítěte mezilidských a partnerských vztahů, sexuální výchovy, rovnosti žen a mužů a lidských práv. Konkrétně byly odstraněny/ upraveny tyto výstupy:

- Odstranění výstupu: Uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku (v oblasti Člověk a jeho zdraví),
- Úprava výstupu: rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat ~~a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy~~ (v oblasti Lidé kolem nás)
- Odstranění výstupu: Rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení (v oblasti Lidé kolem nás),
- Úprava výstupu: uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, ~~případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem~~

Téma lidských práv včetně práv dítěte je tak výrazně omezeno a téma nenásilného řešení konfliktů, partnerského a sexuálního násilí po provedení revize není uvedeno v žádném z výstupů učiva. Redukce očekávaných výstupů a učiva v oblasti Člověk a jeho svět na 1. stupni se dotkla i oblasti vztahů mezi lidmi, např. dovednosti odůvodnit své názory a dohodnout se s druhými na společném řešení. V RVP ZV se také snížil důraz na závažnost porušování lidských práv a demokratických principů. Výuka v oblasti vztahů, osobnosti, zdraví a lidských práv není zdrojem přetížení žáků, nemá proto smysl ji redukovat. Uvedená témata naopak žáky posilují, aby zvládali zátěž, kterou přinášejí společenské změny a nové potenciální krize.

Jak uvádí také Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+, s ohledem na měnící se prostředí a společenský vývoj je potřeba reflektovat oblast občanského vzdělávání a vzdělávání pro udržitelný rozvoj. Žáci by si měli osvojit potřebné znalosti a dovednosti mimo jiné prostřednictvím vzdělávání zaměřeného lidská práva, genderovou rovnost, vzájemný respekt a toleranci, prosazování kultury míru a nenásilí, apod. Revize rámcových vzdělávacích programů základních a středních škol by měly tedy tato témata posilovat a nikoliv naopak oslabovat.

² Blíže viz např. [zde](#).